

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ / ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ДІЙ

Конєв О. Ю.

У статті визначено актуальність проблеми щодо подальшого удосконалення вогневої підготовки поліцейських, яким у прифронтових територіях доводиться виконувати не тільки традиційні завдання з охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю, а й активно протидіяти новим викликам. На основі проведеного аналізу сучасних наукових робіт вітчизняних вчених запропоновано способи її вирішення (на прикладі здобувачів вищої освіти у навчальних закладах МВС України).

Опираючись на основні положення Курсу стрільб для поліцейських, уточнено можливості стрільця розвивати вміння ведення вогню: 1) з різних положень під час руху (повороту), тобто у динамічному режимі, та у статичному положенні; 2) конкретизовано види положень поліцейського щодо виконання вправ (лежачи, з коліна, стоячи).

Розглянуто особливості тактики ведення поліцейського бою в умовах правового режиму воєнного стану (на прикладі міської забудови). Надано деякі методичні рекомендації щодо удосконалення тактики дій працівників поліції при здійсненні таких службово-бойових дій: 1) враховувати необхідність корегування темпу стрільби відповідно до складності завдання, регулювати швидкість та активність/агресивність дій у відповідності до тактичної ситуації, в якій опинився правоохоронець; 2) уникати прочісування (зачистки) території поодиночі; 3) необхідність мобілізації органів чуття (зір, слух, нюх і дотик) для забезпечення отримання ключової інформації про місце розташування противника; 4) мінімізація ознак власної присутності правоохоронця (забезпеченість прихованості дій); 5) за відсутності впевненості у особистій безпеці — мінімізувати власну вразливість перед джерелами потенційної небезпеки (дотримання максимально безпечної відстані); залишатися якнайдалі від кутів та будь-яких інших об'єктів, простір за якими не проглядається; не висувати ствол своєї зброї або взуття за подібні перешкоди, що може видати місце розташування, напрям переміщення та спричинити заволодіння його зброєю.

Розглянуто умови виконання вправи двадцять другої (для пістолета, друга категорія вправ), вправи сорок першої (для автомата, друга категорія вправ), вправи тринадцятої для пістолета (перша категорія вправ) Курсу стрільб для поліцейських для розвитку динамічних навичок стрільби.

Запропоновано використовувати педагогічні можливості сучасного інтерактивного мультимедійного обладнання, мультимедійних турів, системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту (за наявності у закладі освіти необхідної матеріальної бази з вогневої підготовки).

Внесено пропозиції щодо розробки подальших напрямів досліджень з вогневої підготовки поліцейських, які можна розвинути на основі проведеного дослідження.

Ключові слова: вогнева підготовка, правоохоронці, прийоми стрільби, Курс стрільб для поліцейських, педагогічні умови, службово-бойові дії, правовий режим воєнного стану.

Konev O. Yu. Some features of the tactics of the use of weapons by police officers in war conditions / when performing official combat operations

The article reveals the relevance of the problem regarding the further improvement of the fire training of police officers, who in front-line areas have to perform not only traditional tasks of maintaining public order and combating crime, but also actively counteract new challenges. Based on the conducted analysis of scientific works of modern scientists, ways of solving it are proposed (using the example of higher education students in educational institutions of the MIA of Ukraine).

Based on the main provisions of the Shooting Course for Police Officers, the shooter's ability to develop the skill of firing has been clarified: 1) from different positions during movement (turning), that is, in a dynamic mode, and in a static position; 2) the types of police officer positions for performing exercises (lying down, kneeling, standing).

The peculiarities of the tactics of conducting police combat in the conditions of the legal regime of martial

law (using the example of urban development). Some methodological recommendations for improving the tactics of police officers when carrying out such service and combat actions are provided: 1) take into account the need to adjust the rate of fire in accordance with the complexity of the task, regulate the speed and activity/aggressiveness of actions in accordance with the tactical situation in which the law enforcement officer finds himself; 2) avoid combing (sweeping) the territory alone; 3) the need to mobilize the senses (sight, hearing, smell and touch) to ensure obtaining key information about the location of the enemy; 4) minimize signs of the law enforcement officer's own presence (ensuring the concealment of actions); 5) in the absence of confidence in personal safety – minimize one's own vulnerability to sources of potential danger (observing the maximum safe distance); stay as far away as possible from corners and any other objects beyond which the space is not visible; do not extend the barrel of one's weapon or shoes beyond such obstacles, which may give away the location, direction of movement and cause the seizure of one's weapon.

Considered the conditions for the execution of Exercise No. 22 (pistol, second category of exercises), Exercise No. 41 (assault rifle, second category of exercises), and Exercise No. 13 (pistol, first category of exercises) of the Police Firearms Training Course aimed at developing dynamic shooting skills.

It is proposed to use the pedagogical capabilities of modern interactive multimedia equipment, multimedia shooting ranges, and laser simulator systems of two-way fire contact (if the educational institution has the necessary material base for shooting training).

Proposals are made regarding further areas of research on shooting training of police officers that can be developed on the basis of conducted research.

Key words: shooting training, law enforcement officers, shooting techniques, Shooting Course for Police Officers, pedagogical conditions, service and combat actions, legal regime of martial law.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах повномасштабної російсько-української війни, бойові дії якої суттєво інтенсифікувались з лютого 2022 року, сорок дві тисяч працівників поліції, за словами міністра МВС України І. Клименка, «несуть безпосередню службу у наближених до лінії фронту регіонах у бойових підрозділах, а безпосередньо на лінії фронту перебувають вісім тисяч вісімсот правоохоронців, які є добровольцями» [1]. У відповідності до вимоги п. 34 Закону України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію» «здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною

прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями»; згідно п. 36 «за письмовим запитом в установленому законом порядку безоплатно одержує від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформацію, необхідну для виконання визначених цим Законом завдань та повноважень поліції, у тому числі стосовно військовополонених, у вигляді та у формі, що зазначені в такому запиті» [2].

Нормою п. 2 статті 24 «Додаткові повноваження поліції» ЗУ «Про Національну поліцію» визначено, що «у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до законодавства України беруть участь в обороні України, у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості» [2]; п. 4 цієї статті конкретизує, що «під час дії воєнного стану поліція особливого призначення в ході відсічі збройної агресії проти України за рішенням військового командування, погодженим з керівником поліції або уповноваженою ним особою, може брати участь в обороні України відповідно до ЗУ «Про оборону України» шляхом безпосереднього ведення бойових дій» [3]; п. 5 цієї статті визначає, що «органи та підрозділи, що входять до системи поліції, ... здійснюють адміністративне затримання та доставлення до цих центрів та органів призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення» [4].

Таким чином, поліцейським у прифронтових територіях доводиться виконувати не тільки традиційні завдання з охорони громадського порядку та боротися із злочинністю, а й в тому числі врахувати збільшення нелегального обігу зброї та її застосування (в умовах війни надано дозвіл на реєстрацію та використання цивільними особами зброї для захисту України, яку набуто (придбано; знайдено на місці минулих боїв, трофейна зброя тощо) та може використовуватися для вчинення злочинів – уточнено нами) [5]. Також в умовах війни поліцейським доводиться затримувати колаборантів,

протидіяти діяльності диверсійно-розвідувальних груп (*далі* — ДРГ) з тимчасово-окупованих територій (*далі* — ТОТ), нести службу на блокпостах, зачищати звільнені території від військовослужбовців країни-агресора (поранених осіб; бійців РФ, які здалися в полон або перейшли на бік України, втратили орієнтування на місцевості тощо).

Отже, різноманітність ситуацій можливого застосування зброї поліцейськими значно розширилась, наприклад: 1) при непомітному та/або безпечному наближенні до місцезнаходження ворога (підозрюваних осіб) під час поліцейського бою¹ в умовах міської забудови; 2) поява противника (злочинців) з неочікуваних напрямів чи ведення ними вогню збоку (ззаду) на малознайомій місцевості з-за укриття (дерев, чагарників, зруйнованих будівель тощо), так і при огляді правоохоронцями житлових чи виробничих будинків, споруд, підвальних приміщень чи горищ та ін.

Це, в свою чергу ставить підвищені вимоги до вогневої підготовки правоохоронців, зокрема й до здобувачів вищої освіти закладів освіти МВС України при вивченні ними навчальної дисципліни «Вогнева підготовка». Удосконалення вогневої підготовки триває і в системі службової підготовки поліцейських, що регламентовано Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [6] на основні вимог Курсу стрільб для поліцейських [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вирішення існуючих проблем в системі удосконалення вогневої підготовки працівників поліції (міліції), тактики застосування зброї постійно знаходиться у полі зору вчених, правоохоронців територіальних підрозділів поліції та законодавців. Зокрема, цими проблемами переймаються С. Албул, М. Алембець, А. Аносенков, С. Банах, Т. Вайда, І. Винярчук, В. Горбачевський, В. Зайшла, Ю. Йосипів, Г. Колісницький, Ю. Коломієць, О. Конєв, М. Кость, Д. Марценішин, Р. Мукоїда, О. Ніколаєв, В. Плиско, Ю. Поветкіна, Д. Поштарук, Ю. Пригодська, Є. Проскурня, А. Сачава, В. Степаненко, В. Сягровець, І. Ткачук, О. Тьорло, В. Трояновський, В. Федоров, О. Швець та ін.

Разом з тим, у своїх роботах науковцями та поліцейськими підрозділів поліції приділялась увага типовим ситуаціям, які є характерними для несення

служби правоохоронцями в умовах мирного часу. У свою чергу в умовах запровадженого правового режиму воєнного стану без належної уваги залишились деякі критичні аспекти участі поліцейських у бойових діях (ведення поліцейського бою в умовах міської забудови чи на малознайомій місцевості з низкою перешкод), які потребують подальшого додаткового вивчення в частині удосконалення навичок володіння та застосування сучасної зброї (техніки та тактики дій).

Метою статті є удосконалення вогневої підготовки поліцейських (на прикладі здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти МВС України) для подальшого ефективного несення ними служби/ведення службово-бойових дій з врахуванням ускладнених умов воєнного стану.

Постановка завдань дослідження: 1) аналіз можливостей навчальних вправ тринадцятої, двадцять другої та сорок першої Курсу стрільб для поліцейських щодо розвитку у майбутніх правоохоронців навичок (техніки) ведення вогню в умовах поліцейського бою (при наближенні правоохоронця до противника спереду чи несподіваної появи правопорушника ззаду — *уточнено нами*); 2) уточнення педагогічних можливостей вище зазначених вправ для удосконалення тактики дій правоохоронця під час поліцейського бою; 3) розробка методичних рекомендацій щодо покращення тактики дій поліцейських із застосуванням зброї в умовах правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо умови та порядок виконання здобувачами вищої освіти деяких вправ Курсу стрільб для поліцейських, котрі дають змогу розвивати вміння ведення вогню з різних положень та під час руху (повороту), тобто у динамічному положенні, коли постріли виконуються стрільцем у русі (без зупинки) [5]. Цим відомчим (МВС) нормативним документом передбачено, що при виконанні вправ зі стрільби вогонь може вестися у таких положеннях: 1) у статичному положенні — постріли виконуються стрільцем стоячи, з коліна, у присіді, лежачи, не змінюючи положення в просторі; 2) у динамічному положенні — постріли виконуються стрільцем у русі (без зупинки) [7].

Видами положень виконання вправ першої та другої категорій зі стрільби із штурмової гвинтівки (автомата) можуть бути такі: 1) *лежачи* — положення, у якому стрілець розташовується на вогневій позиції головою в бік мішені. При стрільбі без упору зброєю може триматися двома руками, плечем та підтримуватися ременем. Під час прицілювання стрілець може щоким опиратися на

¹ *Поліцейський бій* — це виконання у відповідності до законодавства про Національну поліцію службово-бойових завдань силами та засобами поліцейського підрозділу/правоохоронцем з використанням наявних можливостей відомчого озброєння МВС, які перебувають у нього на оснащенні, для ураження противника (злочинця).

приклад. Зброя не повинна торкатися інших предметів або опиратися на них; 2) з коліна — положення, у якому стрілець може торкатися поверхні вогневої позиції носком і коліном одної ноги та ступнею другої. Зброя може триматися тільки двома руками й одним плечем. Під час прицілювання стрілець може щогою опиратися на приклад. Лікоть опирається на відповідне йому коліно. Зброя може підтримуватися ременем і не повинна торкатися інших предметів або опиратися на них; 3) *стоячи* — положення, у якому стрілець стоїть обома ногами на вогневій позиції без будь-якої додаткової опори. Зброя може триматися двома руками і плечем (верхньою правою (лівою) частиною грудей) або верхньою частиною руки близько до плеча, верхньою правою (лівою) частиною грудей. Під час прицілювання стрілець може щогою опиратися на приклад [7].

Надамо деякі методичні рекомендації щодо удосконалення тактики дій працівників поліції при здійсненні службово-бойових дій. Оглядаючи одну з небезпечних зон території, будівлі тощо, поліцейський може виявитися спиною до інших небезпечних напрямів. Тому йому для уникнення ураження варто дотримуватися загального правила — уникати прочісування (зачистки) території поодиночі. У протилежному випадку, коли доведеться поліцейському вимушено діяти індивідуально (самостійно) в деякому просторі, то необхідно враховувати низку тактичних принципів, які дозволять йому уникнути (мінімізувати) небезпеку. При цьому поліцейському слід враховувати не тільки необхідність корегування темпу стрільби відповідно до складності завдання, а й регулювання швидкості та агресивності дій з урахуванням тактичної ситуації, в якій опинився поліцейський [8, с. 33-44]. Незалежно від типу майбутнього огляду приміщень дотримання запропонованих правил допоможе провести його максимально ефективно та безпечно. Зауважимо, що ці принципи діють як для одиночного пошуку, так і для роботи малих тактичних груп.

По-перше, необхідна мобілізація органів чуття поліцейського на виявлення ознак мети пошуку (злочинців, ДРГ тощо), до яких належить інформація про присутність ворога (блиск металевих частин екіпірування чи зброї, рухи особи, звуки, запахи, нечіткі форми (силуети), візуальний контраст тіні особи на тлі місцевості/об'єкта, прямі і непрямі сліди тощо). Особливо небезпечними в цьому контексті є цілком очевидні ознаки, такі як, наприклад: 1) звук кроків людини, яка йде крадькома скрипучою дерев'яною підлогою;

2) відображення людини на дзеркальних (полірованих) поверхнях внутрішнього чи зовнішнього інтер'єру; 3) тінь особи на підлозі/стіні; 4) ствол пістолета/автомата, що виглядає з-за кута будівлі тощо. Таким чином, поліцейський насамперед має покладатися на свій зір і слух, але не тільки; його нюх і дотик також здатні забезпечити отримання ключової інформації про місце розташування противника [9, с. 293-318].

Інші ознаки присутності противника є менш помітними проявами його перебування поруч — звук тертя тканини одягу об поверхню стіни, запахи (важко не вловити запах курця; чітко сприймається характерний запах змащеної маслом зброї; відчуття чіткого запаху одеколону, людського тіла та ін.), які можуть попередити поліцейського про близьке місце знаходження злочинця. При огляді малогабаритного приміщення з тонкими стінами/перегородками поліцейський може відчутти навіть тепло, що надходить від тіла прихованого супротивника. Ці й подібні маловідчутні і цілком виразні ознаки присутності людини помітити нескладно, якщо на них звертати прискіпливу увагу, часто вони допоможуть поліцейському виявити приховане укриття злочинця. В той же час ці ознаки свідчать про наявність небезпеки — підозрювана особа (супротивник) намагається залишатися непоміченим для поліцейських і, можливо, чекає на зручний момент для нападу на них.

По-друге, іншою умовою забезпечення особистої безпеки поліцейського є мінімізація ознак власної присутності — намагаючись виявити ознаки потенційної мети (злочинця/ів), поліцейському потрібно робити все можливе, щоб не виявити власної присутності (місцезнаходження). Огляд будівлі з метою виявлення злочинця — це на 50 % переслідування противника і на 50 % вживання заходів до того, щоб працівнику поліції не стати ціллю. Тому головне правило поліцейського — прихованість дій. Якщо оперативна ситуація не вимагає від нього рішучого втручання, то йому слід діяти неквапливо, сплановано і методично: зберігати спокій, просуватися будівлею з обережністю, поетапно вирішувати кожне тактичне завдання, що постає перед поліцейським. Якщо випадково поліцейський вчинить гучну дію (створить шум), то йому слід зупинитися, придивитися в навколишнє середовище, прислухатися і рухатися далі не раніше, ніж за хвилину.

На наше переконання, доки поліцейський не впевниться остаточно у відсутності небезпеки — він повинен вважати, що така загроза існує: не треба шукати пояснень незвичайним явищам — їх

слід перевірити, щоб знати напевно (варто пам'ятати правило — або впевнений, або мертвий). Тому поліцейському необхідно мінімізувати власну вразливість перед джерелами потенційної небезпеки — 1) триматися від них на максимальній відстані; 2) залишатися подалі від кутів та будь-яких інших об'єктів, наскільки дозволяє планування приміщень або території, простір за якими не проглядається; 3) не варто висувати ствол своєї зброї або взуття за подібні перешкоди, оскільки поліцейський може не тільки видати своє місце розташування та наміри, а й його зброю можуть вихопити у нього з рук [9, с. 293-318].

Доцільно звернути увагу на тактично грамотне переміщення поліцейського: при перемиканні уваги з одного об'єкту/проблеми на іншу слід зберігати рівновагу; тримати зброю треба так, щоб можна було негайно відкрити вогонь у разі будь-якої загрози. Мета кожного тактичного маневру поліцейського — 1) спрямування ствола зброї на зони потенційної небезпеки з наближенням до них; 2) дотримання принципу «трьох очей» (зброя має бути зорієнтована туди, куди спрямований погляд — куди б не подивилися його очі, за ними невідступно переміщується приціл зброї). Тримати поліцейському зброю в умовах переслідування противника чи при проведенні ним обшуку приміщень потрібно у положенні готовності до стрільби, або «по-мисливськи» (так, щоб вона не закривала стрільцю огляд місцевості). Подолання відкритих просторів поліцейському слід робити швидко, але не бігом, крім ситуацій, коли опинився під вогнем противника; пересуватися треба швидким кроком і уповільнювати його лише на підході до конкретної небезпечної зони. У ці моменти треба уникати перехресчувати крок, тому що тоді поліцейський не зможе однаково швидко реагувати на загрозу з будь-якого напрямку [10, с. 589-595].

Під час ведення вогню поліцейський повинен враховувати основи стрілецької підготовки — наведення зброї на ціль, прицілювання та проведення пострілу. Чітке виконання цих прийомів влучної стрільби в умовах поліцейського бою дозволить здійснювати по противнику швидкі та ефективні постріли за мінімальний час, тобто перш ніж він зробить ті самі дії щодо поліцейського. Варто пам'ятати, що при пострілі для поліцейського небезпечно промахуватись — якщо поліцейський не може потрапити в ціль на першу вимогу, то жодна досконала тактика дій його не врятує від ураження противником.

Розглянемо окремі вправи Курсу стрільб для поліцейських, котрі дають можливість оволодіти

здобувачами вищої освіти навичками застосування зброї в екстремальних умовах воєнного часу та будуть корисними правоохоронцям під час поліцейського бою.

Умовами та порядком виконання двадцять другої вправи (для пістолета) Курсу стрільб для поліцейських (друга категорія вправ) є такі: 1) ціль — три поясні фігури (мішень № 1 або № 3) або поясні фігури з колами (мішень № 3-а), що встановлюються по фронту на відстані 100-200 см одна від одної та не вище 125 см від нижніх країв мішеней, нерухомі; 2) відстань до цілі: 7-15 м; 3) кількість патронів: 6 шт. (2 магазини по 3 патрони); 4) час на виконання вправи: 18 с; 5) вихідне положення: «зброя в кобурі»; 6) положення для стрільби: стоячи, з коліна [7].

Оцінка за умови, що час на виконання вправи не було перевищено:

«Відмінно»	- 6 влучень (по 2 влучення у кожну мішень);
«Добре»	- 5 влучень (за умови, що уражені всі мішені);
«Задовільно»	- 4 влучення (за умови, що уражені всі мішені);
«Незадовільно»	- у всіх інших випадках, а також у разі відмови від виконання вправи.

Порядок виконання вище зазначеної вправи: 1) по команді керівника стрільб: «Приготуватися!» стрілець на рубежі відкриття вогню приймає положення для стрільби стоячи (спиною до мішені) та, зайнявши відповідне вихідне положення, голосом доповідає: «Готовий!»; 2) керівник стрільб, переконавшись, що все готове до виконання вправи, подає команду: «Вогонь!» (вмикає хронометр), по якій стрілець розвертається обличчям до мішені, приводить зброю в готовність та виконує по одному пострілу в кожну мішень; 3) після цього проводить бойову заміну магазину з одночасним переходом у положення для стрільби з коліна та виконує ще по одному пострілу в кожну мішень; 4) після закінчення часу, відведеного на виконання вправи, керівник стрільб подає команду: «Час!» (вимикає хронометр). Бойова заміна магазину проводиться при повній витраті боєприпасів у приєднаному магазині з метою заміни порожнього магазину спорядженим [7].

Навички виконання цієї вправи будуть корисними поліцейському при можливому нападі на нього під час обстеження території із зони позаду (під час огляду будівлі — з-за кута, з підвалу, горища тощо; при конвоюванні затриманої особи

та при наближенні (напад зі спини на поліцейського) декількох осіб тощо). В екстремальних умовах відбиття нападу корисними будуть навички впевнено виконувати бойову заміну магазину або, також, проводити його спорядження боєприпасами. Більш детально особливості виконання цієї вправи (динамічне положення стрільця) та шляхи удосконалення вогневої підготовки було розглянуто Т. Вайдою та В. Степаненком [11, с. 108-116]. Аналогічні навички перенесення вогню стрільцем по цілях, які знаходяться спереду стрільця, передбачено також, зокрема, у вправі чотирнадцятій (перша категорія вправ, пістолет) Курсу стрільб для поліцейських [7].

Вправа сорок перша (для автомата, друга категорія вправ), яка виконується на навчальних зборах та в спеціально обладнаних стрілецьких тирах (стрільбищах). *Умови виконання:* 1) ціль — поясна фігура (мішень № 1 або № 3-6), що встановлюється не вище 100 см від нижнього краю мішені, нерухома; 2) відстань до цілі: 25-50 м; 3) кількість патронів: 9 шт.; 4) час на виконання вправи: 25 с; 5) вихідне положення: «позиція готовності»; 6) положення для стрільби: стоячи, з коліна, лежачи [7].

Оцінка за умови, що час на виконання вправи не було перевищено:

«відмінно»	- 6 влучень;
«добре»	- 5 влучень;
«задовільно»	- 4 влучень;
«незадовільно»	- у всіх інших випадках, а також у разі відмови від виконання вправи.

Порядок виконання вправи: 1) по команді керівника стрільб: «Приготуватися!» стрілець на рубежі відкриття вогню приймає положення для стрільби стоячи та доповідає: «Готовий!»; 2) керівник стрільб, переконавшись, що все готове до виконання вправи, подає команду: «Вогонь!» (вмикає хронометр), по якій стрілець приводить зброю в готовність, виносить її на лінію прицілювання та виконує три постріли в мішень; 3) після цього стрілець переходить у положення для стрільби з коліна та виконує три постріли в мішень; 4) далі стрілець переходить у положення для стрільби лежачи на животі та виконує три постріли в мішень; 5) після закінчення часу, відведеного на виконання вправи, керівник стрільб подає команду: «Час!» (вимикає хронометр) [7].

Аналогічні положення стрільця для стрільби стоячи, з коліна та лежачи наводяться в Курсі стрільб для поліцейських у *вправі тринадцятій*

для пістолета (перша категорія вправ), але без переміщення особи. Навички цих вправи будуть корисними під час поліцейського бою в міській забудові, коли необхідно швидко переміщуватися в напрямку противника або змінювати положення для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи) з метою зменшення ймовірності ураження.

Удосконалення навичок стрільби повинно опиратися на дидактичні принципи системності та наступності, які є ефективною умовою забезпечення підвищення рівня вогневої підготовки майбутніх поліцейських [12, с. 88-95]. Сприятимуть підвищенню майстерності майбутніх працівників поліції щодо володіння ними зброєю також і такі дидактичні засоби навчання, як: 1) використання сучасного **інтерактивного мультимедійного обладнання для навчання та удосконалення вогневої підготовки працівників Національної поліції України** [13, с. 143-150]; 2) проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки та вогневої підготовки із використанням системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту [14] тощо.

Висновки. Провівши аналіз передумов несення служби працівниками поліції в умовах воєнного стану, здійснивши вивчення відомчих (МВС) нормативно-правових актів, які регламентують вогневу підготовку поліцейських, а також з врахуванням сучасних досліджень вчених щодо вирішення цієї проблеми можемо зробити наступні узагальнення.

1. Актуальність вирішення проблеми щодо удосконалення вогневої підготовки поліцейських для ефективного несення служби у сучасних умовах запровадженого правового режиму воєнного стану не викликає сумнівів, адже правоохоронцям у прифронтових територіях доводиться виконувати не тільки традиційні завдання з охорони громадського порядку та боротися із злочинністю, а й активно протидіяти новим викликам (ДРГ, колаборанти, мало контрольований обіг вогнепальної зброї серед населення тощо).

2. Курсу стрільб для поліцейських має розвинути систему вправ для різних видів сучасної зброї, яка перебуває в органах/підрозділах Національної поліції. Уточнення можливостей для удосконалення майстерності поліцейського (розвивати вміння ведення ефективного вогню) залежить в першу чергу від нього самого, а також від керівника стрільб в системі службової підготовки. Для цього необхідно використовувати вправи для стрільби з різних положень під час руху (повороту), тобто у динамічному режимі, та у статичному положенні; лежачи, з коліна, стоячи.

3. Для врахування особливостей тактики ведення поліцейського бою в умовах правового режиму воєнного стану (на прикладі міської забудови) надано деякі методичні рекомендації щодо удосконалення тактики дій працівників поліції на основі таких підходів: 1) корегування темпу стрільби відповідно до складності завдання, регулювати швидкість та активність/агресивність дій у відповідності до тактичної ситуації, в якій опинився правоохоронець; 2) уникати прочісування (зачистки) території поодиночі; 3) необхідність мобілізації органів чуття (зір, слух, нюх і дотик) для забезпечення отримання ключової інформації про місце розташування противника; 4) мінімізація ознак власної присутності правоохоронця (прихованість дій), в протилежному випадку — зупинитися, придивитися в навколишнє середовище, прислухатися і рухатися далі не раніше декількох хвилин; 5) за відсутності впевненості у особистій безпеці — мінімізувати власну вразливість перед джерелами потенційної небезпеки (триматися на максимальній відстані); 6) залишатися якнайдалі від кутів та будь-яких інших об'єктів, простір за якими не проглядається; не висувати ствол своєї зброї або взуття за подібні перешкоди, що може видати місце розташування, напрям переміщення та спричинити заволодіння його зброєю.

4. Розглянуті умови виконання вправ двадцять другої (для пістолета) Курсу стрільб для поліцейських (друга категорія вправ), вправи сорок першої (для автомата, друга категорія вправ), вправи тринадцятої для пістолета (перша категорія вправ, але без переміщення особи) сприятимуть розвитку динамічних навичок ведення вогню з різних положень. Для доповнення можливостей цих вправ запропоновано використовувати педагогічні можливості сучасного **інтерактивного мультимедійного обладнання**, мультимедійних тирів, системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту (за наявності у закладі освіти необхідної матеріальної бази з вогневої підготовки).

Подальшими напрямками досліджень з вогневої підготовки поліцейських можуть бути такі: 1) удосконалення способів безпечного виконання вправ зі стрільби у складі групи; 2) відпрацювання техніки ведення стрільби з пістолета /автомата з-за укриття; 3) вплив ускладнених умов (наприклад, рятування /переміщення пораненої особи) на ефективність стрільби тощо.

Література

1. Рябінін І. «У бойових підрозділах лише добровольці»: Клименко сказав, скільки поліцейських воює

на фронті. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/novosti-obschestvo/u-bojovih-pidrozdilah-lishe-dobrovoltsi-klimenko-skazav-skilki-politsejskih-voyue-na-fronti.htm>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 15.02.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19>

3. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII (в редакції 10.12.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#top>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-X (станом на 11.12.2025). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>

5. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 3 березня 2022 року № 2114-IX (в редакції від 25.11.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>

6. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 (в редакції від 16.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>

7. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських: наказ МВС України від 13 січня 2026 № 23.

8. Вайда Т.С., Кузнецов О.І. Сучасні підходи нового Курсу стрільб для поліцейських як сприятливі педагогічні умови для удосконалення вогневої підготовки слухачів первинної професійної підготовки. Організація професійної підготовки в підрозділах Нац. поліції України: матеріали круглого столу, м. Одеса, 31 жовтня 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 33-44.

9. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / С. В. Албул, О. Т. Ніколаєв, О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів та ін. Одеса; Львів : ОДУВС; ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

10. Тактико-спеціальна підготовка: навчальний посібник / Аносенков А.А., Коломієць Ю.М., Мукоїда Р.В. та ін. Одеса : ОДУВС, 2024. 846 с.

11. Вайда Т.С., Степаненко В.В. Особливості виконання курсантами ЗВО МВС України вправ з вогневої підготовки в динамічному положенні (на прикладі вправ 15 та 16 другої категорії, індивідуальних Курсу стрільб для поліцейських). Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2021. С. 108-116.

12. Вайда Т.С. Реалізація дидактичного принципу системності та наступності як ефективна умова забезпечення вогневої підготовки поліцейських-курсантів

(на прикладі початкових вправ Курсу стрільб-2011). Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец. фіз. підгот. ф-ту № 2 (матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 31 травня 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 88-95.

13. Вайда Т.С., Круглик М.І. Сучасне інтерактивне мультимедійне обладнання для навчання та удосконалення вогневої підготовки працівників Нацполіції України. *Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne și alte organe de drept*, conferință științifico-practică internațională (2020; Chișinău). *Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne și alte organe de drept: Conferința științifico-practică internațională din 4 decembrie 2020* /redactor-șef: Iurie Larii; colegiul de redacție: Dinu Ostavciuc [et al.]. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei «Ștefan cel Mare», 2021. P. 143-150.

14. Аносенков А.А., Вайда Т.С., Коломієць Ю.М., Мукоїда Р.В., Проскурня Є.Є. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із використанням системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту : методичні рекомендації. Одеса: ОДУВС, 2025. 112 с.

Конєв О. Ю.,
orcid.org/0000-0002-3052-306X
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри професійних та спеціальних
дисциплін інституту права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Дата першого надходження статті до
видання: 20.01.2026

Дата прийняття статті до друку після
рецензування: 18.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті:
13.04.2026